

4° H E 2433.

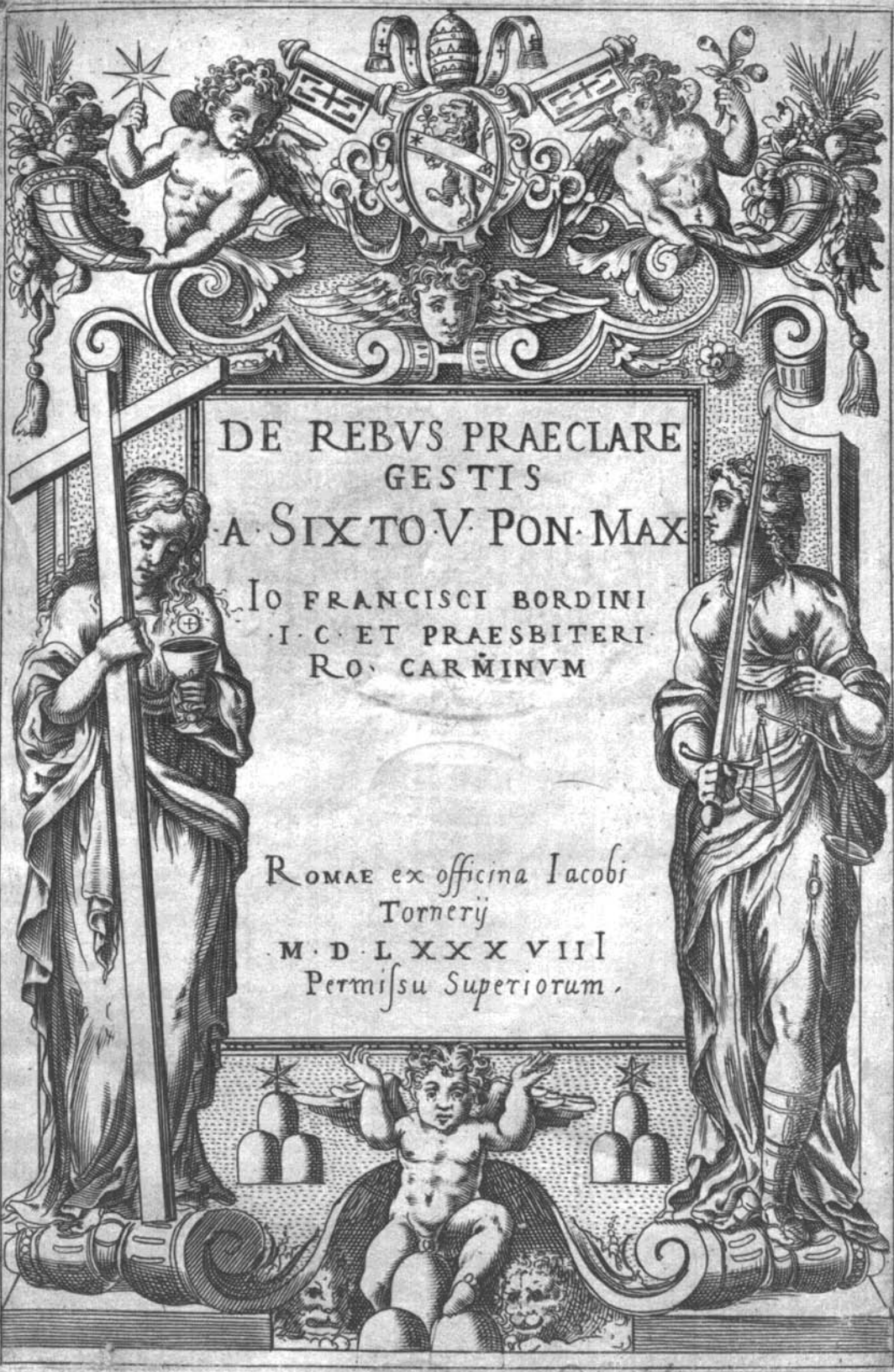
W

R.D. PETRO DE NIELIS S.R. PROTONOTARIO.

Double

H. Ecd.
Double 526

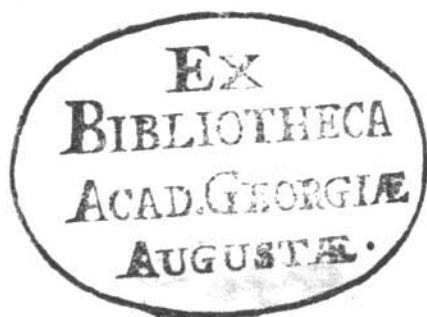

DE REBUS PRAECLARE
GESTIS
A SIXTO V. PON. MAX.

IO FRANCISCI BORDINI
I. C. ET PRAESBITERI
RO. CARMINVM

ROMAE ex officina Iacobi
Tornerij
M. D. L. XXXVIII
Permissu Superiorum.

Doubt

S I X T O V. P. M.

SANCTISS. TOTIVS

CHRISTIANI GREGIS

P A S T O R I.

IO. FRANCISCVS BORDINVS

FELICITATEM.

*ERV*M à te gloriose gestarum tantus est splendor tanta magnitudo BEATISSIME SIXTE, ut & earum fama ad exteras quasque barbarasque nationes, summa cū tui admiratione pervenerit; & in illis extollendis præclara quæque huius tempestatis ingenia desudauerint. Quorum de tuis laudibus monimentum carmine, tum soluta oratione conscripta, partim iam in lucem edita sunt, partim in dies edenda expectantur. In his ego tamquam anser inter olores obstrepere aliquando tentavi, tantoque tuarum laudum rumore veluti è somno experrectus, ad obsoletæ poësis studium, iam pridem resedes animos desuetæque corda reuocavi. Id verò non ut aliquam ex ea re mihi laudē compararem, sed ut meæ in te obseruantia signum aliquod vel exiguum demonstrarem. Nec erat animus,

ut quæ mihi ipsi luce indigna videbantur, lucem ad-
spicerent, & in manus hominum deuenirent. Verum
cum illis S.T. quæ eius est humanitas, non parum dele-
ctatam fuisse sentiam, tuoque iussu, & à Petro Bargo
viro omni litterarum genere ornatissimo, & à Petro
Galesinio Protonotario Apostolico, tuæque Sanctitati
ob insignem doctrinæ & eloquentiæ laudem carissimo,
& à Hieronymo Badesio iuvene eruditissimo auunculo-
que Siluio Antoniano minimè indigno, inter cetera
præstantissimorum virorum carmina inserta typisque
excusa prodÿsse: rem tibi non ingrati facit me
existimaui, si quos sparsim & in singula quæque faci-
nora à te non minus celeriter, quam magnificentis-
sime perpetrata, modo plures, modo pauciores versus
transmisi, in unum congestos libellum, eneiq; iconibus
exornatos ante tuos beatissimos pedes offerrem, obsequij
in te mei monumentum, pignusque perenne. Neque ve-
ro angor, si quis me assentationis fortasse insimulandû
putauerit, quasi leuissimis nenijs gratiam tuam inire
atque aucupari voluerim. Ego enim, conscientia teste,
dum te laudo, non te, sed illum in te laudo, cuius in ter-
ra vices geris, cuius munere præclaris istis animi doti-
bus ornatu es, cuius ductu maxima quæque mente agi-
tare, opereque complere non dubitas, Iesum Christum
summum Deum summi que Dei filium, quem laudant
angeli & iustorum spiritus, qui maior est omni laude,
cuique laudatoribus suis sempiterna premia benigne
largitur. Nihil autem magis illorû obiurgationes per-
timeo, qui debentur fortassis sunt, hominem Sacerdotem,
serijs

serijs tum rebus tum litteris dies noctesque occupatum,
atque iam graui, leuibus carminum scriptitatuunculis
operam diesque insumere minime decuisse. Nam ego me
neque sanctiorem facio, Ambrosio, Nazianzeno, Cy-
priano, Paulino Nolano, Damaso, Venatio, & Pro-
spero, neq; grauiorem Prudentio, Lactatio, Arato, Sedu-
lio, Iuueno, Victorino ceterisque priscorum seculorum
viris illustrissimis, quos neque puduit, neque piguit, car-
minibus aliquando animum oblectare; & diuina my-
steria carmine decantata populis exhibere. Vt omittam
Regem eundemque Prophetam Dauidem, quem & si
assiduis bellorum tumultibus vexatum, grauissimaque
regni gubernatione impeditum, numquam tamen à di-
uinis laudibus carmine concinendis, & diu noctuque
Altissimo, Maximoque Deo, in Cythara, & Psalterio, &
voce tubæ corneæ psalmorum penso persoluendo, cessasse
meminimus. Eius exēpla proponens Sancta mater Eccle-
sia, quæ nunc te capite ac rectore gloriatur, septenas ho-
ras, quas Canonicas dicimus, Davidico carmine ho-
dieque decantat. Quin vt carminum vsum, non solum
non improbet, sed commendat etiam vehementer; hym-
nos partim ab Ambrosio sanctissimo Mediolani episco-
po, (cuius opera in meliorem speciem, dilucidiosemque
ordinem, te auctore dum adhuc Cardinalem ageres, re-
ducta, non sine totius Christiani orbis ingenti utilitate
leguntur,) partim ab Aurelio Prudentio, Hilario,
Gregorio Magno, Sedulio alijsque lectissimis viris decer-
pta pro dierum atque festorum opportunitate canenda
proposuit. Vt inde piorum animi non tantum cantionis

Juui-

suauitate demulcerentur, atque ad diuinarum rerum gustum saporemq. allicerentur: sed & vitiorum fugã, virtutumque desiderium, veluti melle delibuto quodã, epoto medicamento, perdiscerent. Me verò, Pater beatissime, adeò huius errati minimè pœnitet, vt frequentius, diligentiusque carminibus conscribendis insudare posthac in animum induxerim, quoties à grauioribus negocijs studiisque vacare contigerit. Quo factum est vt exiguo huic operi libri primi titulum præfigere decreuerim, cui & secundus & tertius, & quotquot visi fuerint, subnecti possint. Quemadmodum enim neque tu à similibus maioribusq; operibus patrandis vnquam desistes: quippe qui maiora in dies animo voluas, nihilq; eorum prætermittas, quæ & ad Romanam Urbem in Pristinam dignitatem vindicandam, & ad deprauatos hominum mores corrigendos, & ad perpetuam tranquillitatem, salutem, ac securitatem gregi tuo parandam, tuendamque facere posse videantur: ita neque me, neque præstantissimos quosque tum ingenio tũ eloquentia viros, à tuis laudibus celebrandis vnquam cessaturos esse confido. Equidem, quod ad me attinet, cum inter ceteras innumerabiles animi tui virtutes, religionem in primis, singularemque in Deum pietatem solem demirari: in ea potissimum extollenda, futurorumque seculorum memoriæ cõmendanda semper versabor. Tu interea, pater sanctissime, hoc qualecunque munusculum serui tui hilari fronte, gratoque animo suscipere ne dedignator: in quo, quasi in speculo, te ipsum possis intueri, & qui iam multos retro Pontifices, pietate, iustitia,

*iustitiâ, animique magnitudine superasti; nunc hoc tui
ipsius obtutu, ad te ipsum egregijs operibus superandum
inflammari atque prouocari. Me verò tuæ benedictio-
nis optatissimo munere impertitum vt velis flexis geni-
bus oro atque obsecrò. Deus te Ecclesiæ suæ incolumem
diutissime seruet. Pater optime atque Beatissime.*

AVCTOR AD LIBRVM.
*Obtrectatores verbo hoc compeſce, libelle ;
Dic, verſus Sixto ſi placuere, ſat eſt.*

AD SIXTVM V. PONT. MAX.³
MAGNA PRAESTANTEM,
MAIORA MOLIENTEM.

IO. FRANCISCI BORDINI I. C.
ET PRESB. ROM.

CARMEN ELEGIACVM.

MAGNA facis, maiora dies moliris in
omneis.

Det tantum Christus tempora longa
tibi.

Te duce Iustitiæ rursus iubar emicat orbi,

Et reduces adsunt copia, pax, pietas .

Te duce parva quies populis, pulcherrima rerum

Læta dari sibi nunc secula Roma videt.

Efferæ prædonum rabies compressa quiescit,

Et iam tutus iter carpere quisque potest.

Et, qui vana diu vanis prædixit aruspex ,

Quod sibi non vidit, pellitur vrbe, miser.

Iustitia abundantiapax religio.

Quies.

Latrones compressi.

Aruspices fugati.

4 DE REB. GESTIS

Adulteris poena imposita.

Iam frænis legum turpis religatur adulter,

Nec castos audet commaculare thoros.

Aquæ felices in Quirinali.

Et gelidæ, longo quæ ducta est tramite, lymphæ

Alta Quirinalis perfluit vnda iuga.

Templorum annua visitatio.

Diuorum, deserta diu, delubra frequentes

Cum patribus populi, te duce, Sixte, petunt.

Viaæ apertæ strataque.

Hinc, at que hinc patefacta iacent strata ampla viarum,

Qua sacras possit quisquis adire domos.

Obeliscus Vaticanus.

Ipse Crucis magnos referens obeliscus honores,

Excelsas Petri sistitur ante fores.

Obeliscus Lateranensis.

Audijt hoc,mersus quamuis tellure sub alta,

Alter, & excelsum tollit ad astra caput.

Audijt, & sese quærentibus obuius vltro

Fert citus, & pondus gestit obire Crucis.

Palatium Lateranense cû porticu.

Hic vbi porticibus surgit Laterana superbis

Magna domus niueo marmore fultra nitens.

Sacellum Exquiliinum.

Quid quod in Exquilijs tua nunc præsepia, Christe,

Præclaro tectum fornice cingit opus ?

Vaticana testudinis absoluendæ spes certa.

Sic Petri curua claudi testudine templum

Sperant mox populi, quod cupiere diu.

Et

A SIXTO V. P. M.

Et totum immensi pondus quæ sustinet orbis

Stat septemdenis Ianua Cardinibus.

Nam septemdenis patribus constare senatum

Vis, quos & totidem templa fouere iubes.

Virtuti sic digna datur, te principe, merces,

Sic meritas pœnas impia facta luunt.

Cætera quid memorem? siluæ hæc montesq; loquuntur.

Et Tagus, & Ganges, Oceanusque pater.

Sed quid non facies, quid non sperare licebit,

Si dederit Christus tempora longa tibi;

Grandia venturos quæ non præstabis in annos,

Tot si tam paruo tempore mirageris?

Gens effræna tibi septem subiecta trioni

Seruiet, atque Indus, Niliacusque sinus.

Seruiet armipotens Anglus, gens dura Lemanni,

Bosphoridæ Thraces, indomitique Getæ.

Barbaraque insuetum discent infrendere nomen

Ora Dei, & dulci flectere colla Cruci.

Numina tunc Christi venerabitur vltima Thule,

Inque vnum coges pastor ouile pecus.

Magna

Cardinalium
septuaginta
numerus & si
tuli totidem.

Mundi con-
uersio.

Hereticorum
& infidelium
reditus ad Ec-
clesiæ gremiū

Vnum ouile
& unus pastor

6 DE REB. GESTIS

Magna, sed hæc alij sublimi carmine, vates

Dicent, & grandis grandia facta chelys.

Nostri inter vitreos fonteis, per gramina læta

Cantabit raucis fistula rauca modis.

Non quos ingenteis referes ex hoste triumphos,

Non, quæ deuictis iura dabis populis:

Non, vt pugnaceis Parthos, Turcas ue feroceis

Anne salutari proluet ista manus.

Templa septē

Rustica sed tenui dulcis mea tibia amores

Tentabit versu dicere Sixte tuos.

S. Mariæ ad
Præsepe.

Vt pius, vtque frequens vel nunc nascentis Iesu,

S. Crucis.

Vel Crucis inuictæ, Partheniam ve domum.

S. Mariæ de
Populo
S. Petri.
S. Pauli.

S. Io. Latera-
nensis.

S. Laurentij.

Vel Vaticanam, aut quæ respicit ostia Tybris,

Pauli ædem visas, aut Laterana petas:

Vel magni vt pergas hilaris Laurentis ad aram,

Vt lachrymis madeas dum pia sacra facis.

Vt tua semper eat circum præcordia Christus:

Vt mentem moneat, vt tua coepta regat.

Vt mortale nihil voluas, sed ad æthera semper

Erigere vt cures, teque tuumque gregem.

Viuida que

A SIXTO V. P. M.

7

Viuidaque vt teneras exurat flamma medullas,

Ferueat atque imo pectore dulcis amor.

Hæc ego dulcifono modulabor carmina plectro

Det tantum Christus tempora longa tibi.

2
SIXTI PASTORIS
EXCVBIAE AD CHRISTI
INFANTIS CVNABVLA.

Dspicis vt lætus cunabula dulcis IESV

Sixtus obit, senio nec timet ille suo?

Horrida non glacies, nõ inclemẽtia coeli.

Terret sanctũ adeò pectus adurit amor.

Frigida sed canis spargit dum bruma pruinis

Terras, nox medium dum tenet vda polum

Tunc vigilat pastor, tunc aurea tecta relinquens

Se se ad nascentis fert penetrare Dei.

Est locus, Exquillas prisca dixere Quirites,

Irriguis quondam collis amœnus aquis.

Nunc æde insignis Christi quæ sacra parenti

Æstiva veniens à niue nomen habet

Ipsius hic veneranda Dei præsepia Christi

Summa Romulidæ relligione colunt.

B Hic

Hic olim Sixtus nondum ad sceptrum alta vocatus

Egregium altaris condere cœpit opus.

Quod nunc excelso conclusum fornice longe

Despectat turreis Roma superba tuas.

Virginei hic partus monumentum illustre reponit

Nocturnum tuguri pauperis hospitium :

Quod circum infantes pueri, Sicanaque virgo

Ludentes adstant, Illyricusque senex.

Huc igitur gressus grandæuus dirigit heros

Post quem consequitur sedula turba patrum:

Concurrunt proceres, pergunt iuvenesque senesque

Permistum vulgus, foemina virque simul .

Post ubi deuentum est ad limina magna sacelli,

Atque aram Christus qua cubat in media ;

Continuò excubias alternis vocibus implent

Hinc hominum cœtus, ætherei inde chori.

En Christus natus nunc Gens hunc omnis adoret,

Conclamant pariter, Gloria summa Deo.

En iacet in foeno, pugno qui continet orbem,

Pascitur en pastor lacte perexiguo .

Virginis

Virginis vberibus destillant pocula coeli,

Filius atque hominis fit pater ipse hominum.

Sic canitur: resonant vasti penetralia templi,

Et lacrymas cunctis mystica sacra cient.

Ast multo ante alios afflatus numine Sixtus

Adstat non oculos non mouet ille manus.

Sed stupet, & rerum quæ sint arcana reuoluit,

Et tacita secum talia mente refert.

Quam bene in Exquilijs celebrantur sacra tonanti,

Romanasque arceis paruula cuna domat.

Quam decet, excubias vbi Rex Romanus agebat,

Romani excubias pastor ouilis agat?

Quare agite ò coeli, terris demittite rorem,

Et pluuiam optatam mittite, tempus adest.

Quæ longum tandem sitientia temperet arua,

Irriget & nascens arida corda puer.

Sic ait: inde oculos sacra in præsepia figens

Algentem rigida conspicit in stipula:

Et videt, vt lentus bos hinc, hinc tardus a fellus

Ore fouent tepido membra tenella Dei.

Stat genitrix impexa comas, roseoque refulgens

Vertice, nunc lacrymis ora sinusque rigat.

Et nunc pronâ suum lætissima pignus adorat,

Nunc illud castis admouet vberibus.

Nec minus & superis carum caput adstat Ioseph,

Sedulus & cœlo credita dona fouet.

Ioseph qui solus secreti conscius alti

Nascentis pueri gaudia prima tulit :

Post hæc admirans venientum culmine ab alto

Pastorum cœtus cernit adesse pios.

Quorum aliis teneris frons est redimita corymbis,

Alti alij puero rustica dona ferunt.

Baccas, atque rosas, violas, suaueisque hyacinthos,

Quos illa infueto tempore fudit hyems.

Hinc alij Cererem expediunt atque oua canistris,

Effundunt alij dulcia vina cadis.

Hic hoedum, ille agnum portat, siluestria promit

Poma hic, ille oleas, castaneasque nuceis.

Roscida mella, nouique tepentia mûnera lactis

Dant alij, atque hilares florida ferta alij.

Parte alia calamos inflant, & carmina dicunt,

Nascentem resonant plectra canora Deum.

Auia resonant nemorum, saltusque ferarum,

Et dum meta canunt & caua saxa Deum

Ipsæ inter densas corylos virgultaque pictæ

Carmine certantes adglomerantur aues.

Intonsi plaudunt montes ramosque virenteis

Expandunt alacres, pomaque sponte ferunt.

Mirescunt tigres, nec lædunt vnguibus vrsi

Informes quemquam, setigeri ue sues.

Non ultra magnos metuunt armenta leones,

Non ultra insequitur torua læna lupum.

Quin lupus ipse vorax agnos innoxius inter

Iam manet, & iuncti bosque leoque cubant.

Panditur interea coelum, iamque omnis ab alto

Cælicolum terras turba beata petit.

Et geminant voces, & mulcent æthera cantu

Dulcisono, & spargunt lilia mista rosis.

Ecce autem celeri missus fecat aëra cursu

Aliger, & medijs visus adesse sacris.

Atque

Atque adiens Sixtum æterni mandata parentis

Explicat, & cunas ire iubet propius .

I, Pastor dicens prima hæc pastoribus olim

Gaudia, pastori gaudia prima tibi .

I, Felix, iam pone metum, tua gaudia virgo

Augeat, & dulcis mellifluusque puer.

Rumpe moras, exesacitus te confer ad antra,

Non fuerint parvæ præmia parua viæ .

Dixit, & in media volitans se nocte recondit,

Optatum aggreditur carpere Sixtus iter .

Vt venit, puerum vt vidit, matremque senemque,

Et quæ illum agresti stramine bruta fouent .

Obstupuit, totos horror tremefecerat artus,

Pertentat tacitum pectus amantis amor.

Hinc dulces lacrymas, crebra hinc suspiria fundit,

Et dulcem puerum vox geminata vocat.

Excipit illum vlnis atque oscula millia figit

Atque iterum, atque iterum, nec saturatur amor.

Adspirat coeptis infans, tenerosque lacertos

Circum colla senis neçtere lætus auct.

Ceu quondam Solymis aurata in veste sacerdos

Promissi certus templa tonantis adit.

Iam senior mortem sed non visura senectus

Ni detur tectum carne videre Deum.

Quemque vbi conspexit tetigitque, ad sydera palmas

Tendens sic facus: iam mihi visa salus.

Iam populos sæua video dititione tyranni

Ereptos moriar, iam mihi visa salus.

Iam lætus moriar, tu me dimitte precantem

Summe Deus moriar, iam mihi visa salus.

Haud aliter Sixtus longo venerabilis æuo,

Candida dum pueri tangere membra licet,

Exclamat lacrymans, & cum data copia fandi

Ridentem infantem talibus alloquitur.

Parue puer sed magne Deus, cui pontus & æther

Paret, & exelsi lumina magna globi.

O cordis spes sola mei regnator Olympi,

Æterno mundum qui regis imperio.

Quis te pauperiem, frigus, malaque omnia ferre

Compulit ò summi cara Dei soboles?

Sat scio solus amor docuit contemnere cœli

Sydereas sedes, & mala tanta pati.

Vicit iter durum pietas generisque cadentis

Humani, quem olim culpa momordit atrox.

Immanem tu hostem terraque Ereboque potentem

Deiicturus ades Tartareasque domos.

Iam te Cocytus, Phlegethon, & pallida Diris

Regna tremunt, & Styx, Eumenidumque furor.

Per te certa salus miseris, per te ardua cœli

Iam conclusa diu porta reclusa patet.

Infesta en iam bella silent, pax aurea mundo

Redditur, & pietas spesque fidesque & amor.

Et quæ iam dudum nostris fuit exul ab oris

Læritia accedit concomitata iocis.

Ergo ad sis bonus ò nobis plebemque patresque

Respice parue puer, respice magne Deus.

Et mihi quem pecori longe lateque per orbem

Immensum sparso præficis immeritum:

Da partos seruire greges tuque ad iuce caulis

Quos asperue lupo, vel malus anguis habet.

A SIXTO V. P. M.

17

Nil mortale peto, tantum tua numina Mauri

Agnoscant, Indi, Thraces, & Antipodæ.

Sic rogat, oranti subridens annuit ingens

Pusio, nec cessat basia casta dare.

Et molli amplexu gestit concessa petenti

Vota seni, & blanda significare manu.

Tum numen Sixtus rursus veneratus amicum;

Ad sua mox rediens sacra diurna parat.

A.
ECCE CRUX DNI
FVGITE
PARTES ADVERSAE
VICIT LEO
DE TRIBV IYDA.

B.
CHRISTVS VINCIT.
CHRISTVS REGNAT.
CHRISTVS IMPERAT.
CHRISTV AB OMNI
MALO PLEBEM SVAM
DEFENDAT.

C.
SIXTVS V. PON. MAX.
CRVCI INVICTAE
OBELISCV M VATICANV
AB IMPVRA SVPERSTITIONE
EXPIATVM IYSTIVS ET
FELICIVS CONSECRAVIT
ANNO M. D. L. XXXVI.
PONT. II.

D.
SIXTVS V. PONT. MAX.
OBELISCV M VATICANVM
DIS GENTIY M IMPIO
CVLTV DICATVM AD
APTOB. LIMINA OPEROSO LA
BORE TRASTYLYT ANN. 1586
PONT. II.

IN OBELISCVM
VATICANVM.

EPIGRAMMA.

Lta Syenitæ tibi, crux, iam culmina Saxi :
 Cedunt, & Solis vana superstitio.
 Cæsareumq. procul nomē, numēq. faceffunt,
 Te folam lætus nunc Obelifcus amat.
 Quin & fublimeis monteis, fulgentiaque aſtra;
 Exſuperas victrix, ſub pedibusque tenes.
 Sponte ſua fului ſubmittunt dorſa leones,
 Sic monteis ſubigis, ſydera, ſaxa, feras.
 Scilicet, vt, quæ olim exitium probrumque parabas,
 Nunc eadem cunctis vita decusque fores.
 Præſtitit hæc Felix diuino munere Sixtus,
 Cui ſummum hoc ſtudium ſubdere cuncta Cruci.

Vt primum augusta consistere sede Obeliscus

Se vidit, lætos hos dedit ore sonos.

Quem modo sublimi pertingere vertice coelum

Cernitis, & dulcis pondera ferre Crucis.

Ægypti quondam vasta Rex rupe Sesostris.

Excisum Phœbo iusserat esse sacrum.

Barbara religio, decorisque ignara futuri

Prædixit nolens tunc mea fata mihi.

Iustitiæ soli, iusto quod principe, iustis

Auspicijs olim rite dicandus eram.

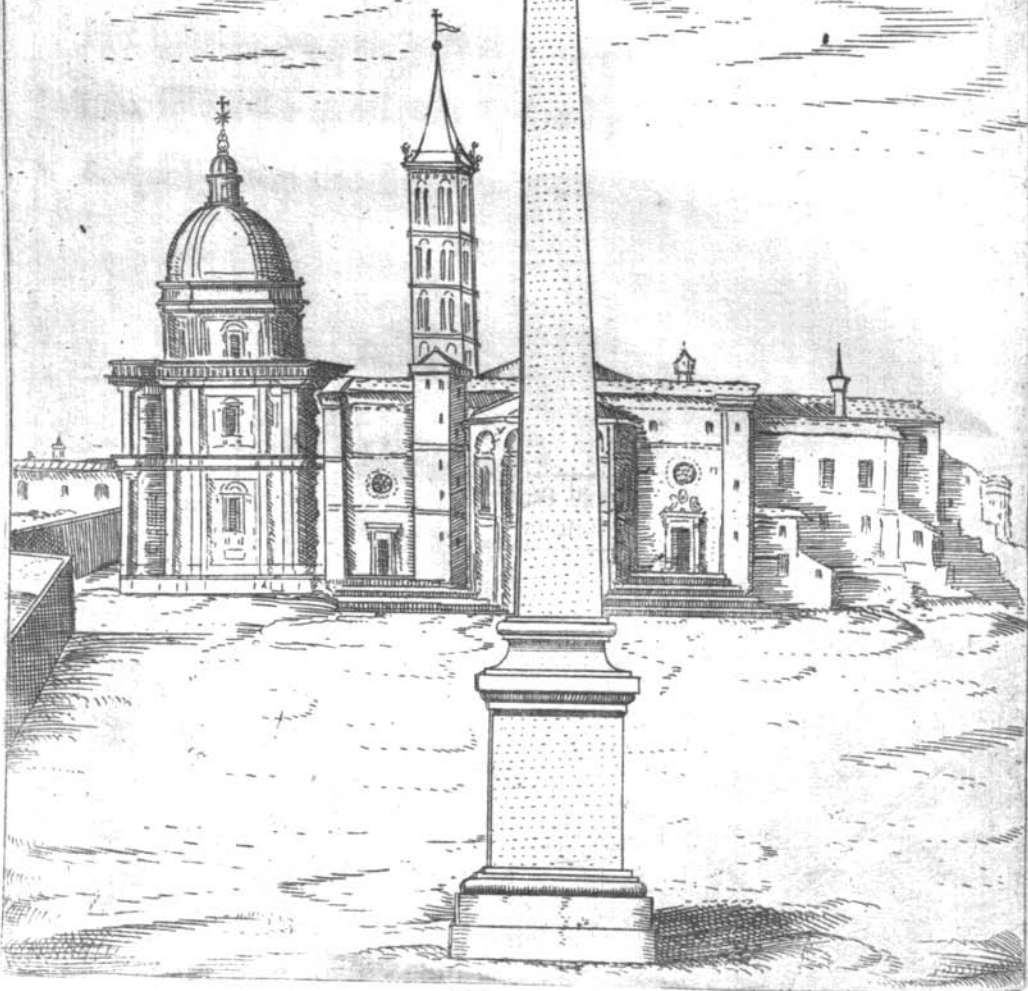

A
CHRISTVS PER
INVICTAM CRUCEM
POPULO PACEM PRAE-
BEAT QVI AVGVSTI
PACE IN PRAEPE NASCI
VOLVIT

B
CHRISTVM DOMINVM
QVEM AVGVSTVS DE
VIRGINE NASCITVRVM
VIVENS ADORAVIT
SEQ DEINCEPS DOMI-
NVM DICI VETVIT
ADORO

C
SIXTVS V PONT MAX
OBELISCVM AEGIPTO
ADVECTVM AVGVSTO
IN EIVS MAYSOLEO
DICATVM EVERSYM
DEINDE ET IN PLYRES
CONTRACTVM PARTES
IN VIA AD SANCTVM
ROCHVM IACENTEM IN
PRISTINAM FACIEM
RESTITVTVM SALV-
TIPERAE CRVCI
FELICIYS HIC ERIGI
IVSSIT ANN DNI
M D L XXXVII
PONT III

D
CHRISTI DEI IN AETERNV
VIVENTIS CVNABVLA LAETI-
SSIME COLO QVI MORTVI
SEPVLCRO AVGVSTI TRISTIS
SERVIE DAM

23

OBELISCVS EXQVILINVS
DE SE IPSO.

Qui fueram cinerum custos tristisque Sepulchri,
Cunarum excubitor, nunc obeliscus ero .
Intulit Augustus mortem mihi, mortuus, ast nunc
Nascentis Christi munere vita redit.
Sic reduces Astræ, & religionis honores
Exultans, Sixto Principe, Roma vider.

A L I V D.

Monte alto excisus Montem altum vertice gesto
Monte Alto sistor Montis & alta peto.
Syderibusque facer, Sydus quoque culmine porto.
Aurea Crux montes, fulgidaque astra facit.
Vnica lux est Crux, altis qua cernere lucem
Montibus & Cælo syderibusque datur.
Ergo Altus mons, montes ornat dum Cruce Sixtus
Et mundo lucem syderibusque refert.

IN COLVMNAM COCHLIDEM

T R A I A N A M.

Disticon ex Isa. cap. 27.

Pauperis excelsas gressus calcare columnas

Cernis Roma tuas? Iam domina orbis eris.

IN AEREAM EFFIGIEM

D. PETRI TRAIANI COLVMNAE

SIXTI V. PONT. MAX.

IVSSV IMPOSITAM.

Aspice pro vanis veros, Romane, triumphos,

Tuque triumphantem suscipe. Roma, ducem.

En qui Romanas venit piscator ad oras,

Quique crucis probrum suppliciumque tulit.

Is nunc sublimeis superat Galileius arceis,

Cæsaris pedibus nunc monumenta terit.

Stipite nam lætus verso dum vertice pendet,

Hac inquit nobis est iter ad superos.

Nunc superis iunctus superas superare columnas

Incipit, & nudo subdere regna pede.

D

Quod

Quod genus hoc belli, quæue hæc noua pompa triūphæ

Imperat Occifus fanguine regna capit.

Sic vincit, sic exercet sua prælia Christus,

Exitio vitam, regna cruore parat.

A L I V D.

Viderat infandis urbem Sixtus monumentis,

Ornatam vanos vsque referre Deos.

Hinc obelos, atque hinc cochlides iactare columnas

Atque virum forti parta trophæa manu.

Aut ære ex molli, seu ducta ex marmore signa

Seu thermas, arcus, templa, theatra, fora.

Vidit, & ingemuit cari pia cura parentis,

Non lacrymis potuit parcere pastor amans.

Non tulit hoc solers vigilis prudentia Sixti;

Non tulit hoc pietas, non pietatis amor.

Ergo altos, dixit, subigens nunc crux obeliscos,

Emicet, & Solis numina prisca fuget.

Quin & Traiani ingentem, me vindice, molem

Pauperis ascendant ærea signa Petri.

Sic

A SIXTO V.P.M.

27

Sic Piscatori cedat Rex Maximus orbis,

Sic Christo veterum cæca superstitio.

ALIVD.

Vlpus extulerat molem hanc Traianus ad auras:

Iufferat hic cineres condier ille suos.

Hic statuam figi, victriciaque arma reponi,

Queis Dacos domuit, Decebalumque ducem.

Fortia dehinc Pario cælari hic marmore facta,

Deuictos hosteis, oppida capta iubet.

Traiano melior, sed nunc felicior atque

Augusto Sixtus, dedicat ista Petro.

Effigiemque viri, molem superare superbam

Imperat, & sacrum tollere ad astra caput.

Sic verus veræ fidei, fideique Magistro,

Sixte pater fidei, te duce, fertur honos.

SIXTVS V PONT MAX PICENVS
AQVAM EX AGRO COLUMNAE VIA
PRAENEST SINISTRORSVM MLTARVM
COLLECTIONE VENARVM DVCTV SINVOSO
A RECEPTACVLO MIL XX A CAPITE XXII
ADDVXIT FELICEMQ DE NOMINE ANTE PONT DIXIT

COEPIIT PONT AN I ABSOLVIT III M D L XXXVII

DE AQVIS FELICIBVS.

Irrigat Exquillas Sixtus montemque Quirini
 Fontibus, at lacrymis irrigat ille polum.
 Dum Christum Patri mactat sine sanguine ad aram
 Dum pueri tractat membra tenella senex.
 Vnda suis scatebris arentia temperat arua,
 Ast lacrymis Sixti sistitur ira Dei.
 Felix Roma nimis Felici hoc principe, sub quo
 Et cœlum, & terras vtraque lympharigat.

ALIVD.

Currite gemmanti felices gurgite lymphæ,
 Quo longam expellat feruida terra sitim.
 Currite, qua duxit sinuoso tramite Sixtus,
 Quaque dedit summi per iuga montis iter.
 Currite felices latices per florida rura,
 Perque vias, hortos, currite perque domos,
 Currite felices felicitis munere Sixti,
 Felici seateat iamque Quirinus aqua.
 Currite sub Sixto pleno sic gratia riuo
 Sic placidis pacis fluctibus vnda fluet.

DE MVLIERE QVAE AB AFRICO³¹

SINVR ROMAM AD SIXTVM V.

PONT. MAV.

CONFVGIT:

Quis locus est laudum ignarus iam, Sixte, tuarum?

Ecce tibi à Libyco foemina vecta mari est.

Quæ nunc, ceu pinguis quondam Regina Sabææ,

Maiorem prisco te Salomona petit,

Te solum vt videat, tuaque vt vestigia seruet,

Pauperie gazas, aurea tecta casa

Mutauit sapiens, famulosque, ac pignora, matrem,

Sponte sua fidei credidit illa tuæ.

Accipe primitias, regni præfaga futuri:

Africa quas mittit, foemina quasque refert.

33

IN PII. V. PONT. MAX. OSSA IVSSV
Sixti. V. Pont. Max. ad facellum Præsepis
Christi translata, nobilissimo-
que sepulchro illata.

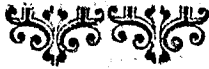
E P I G R A M M A .

Nascentis præsepe Dei pastoribus olim
Ostenfum primo, regibus inde fuit.
Pastorem, regemque, Deumque, hominemque fatentur
Pastores, reges, carmine, muneribus.
Nunc Pius, en Pastor, Rexque illam ferrur ad aram,
Excubet vt Pastor, munera Rexque ferat,
Pastoris Regisque insigni hoc sacra sepulchro
Pastor Rex Sixtus condidit ossa Pij:
Seque tuum ante antrum, pastor, rexque optime Christe,
Pastor Rex Sixtus con dier ipse cupit.
Sic tua pastores Reges cunabula circum
Adstabant ambo, hinc Sixtus, & inde Pius.

35

IN SANCTVM BONAVENTVRAM
Doctōris Ecclesiæ Titulo à Sixto V.
Pont. Max. insignitum

Dat BONA nunc VENTVRA Deus tibi maxima cælo

Dat Sixtus scriptis præmia digna tuis.

Ille beatorum te iungit sedibus, æuo

Dulci vbi perfrueris, lucidaque ast racolis

Hic te Doctōris titulo, qui Sydera luce

Et solem superat concelebrare cupit.

Quod simul & doceas, oblectes, afficiasque :

Et quod dum legeris, vulnere corda petas.

Vulnere quo felix vixisti faucibus ipse,

Vulnere quod fixum nunc quoque corde geris.

Hoc felix Sixtus felici vulnere tactus

Saucia iamdudum pectora & ipse tulit.

Hoc se percussum, te percutiente, fatetur,

Dum tecum loquitur, dum tua scripta legit.

Hoc demum cari dum vult feriantur alumni;

Scripta tua vt discant peruoluenda dedit.

O te felicem, terraque, poloque beatum

Certatim quem ornant terra polusque simul.

Christi dulcis amor dulci tua pectora telo

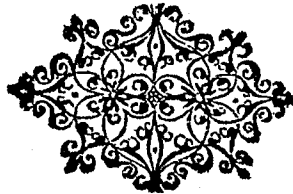
Transfixit, torques tu quoque tela docens:

Nunc igitur Christi vultu dignate sereno,

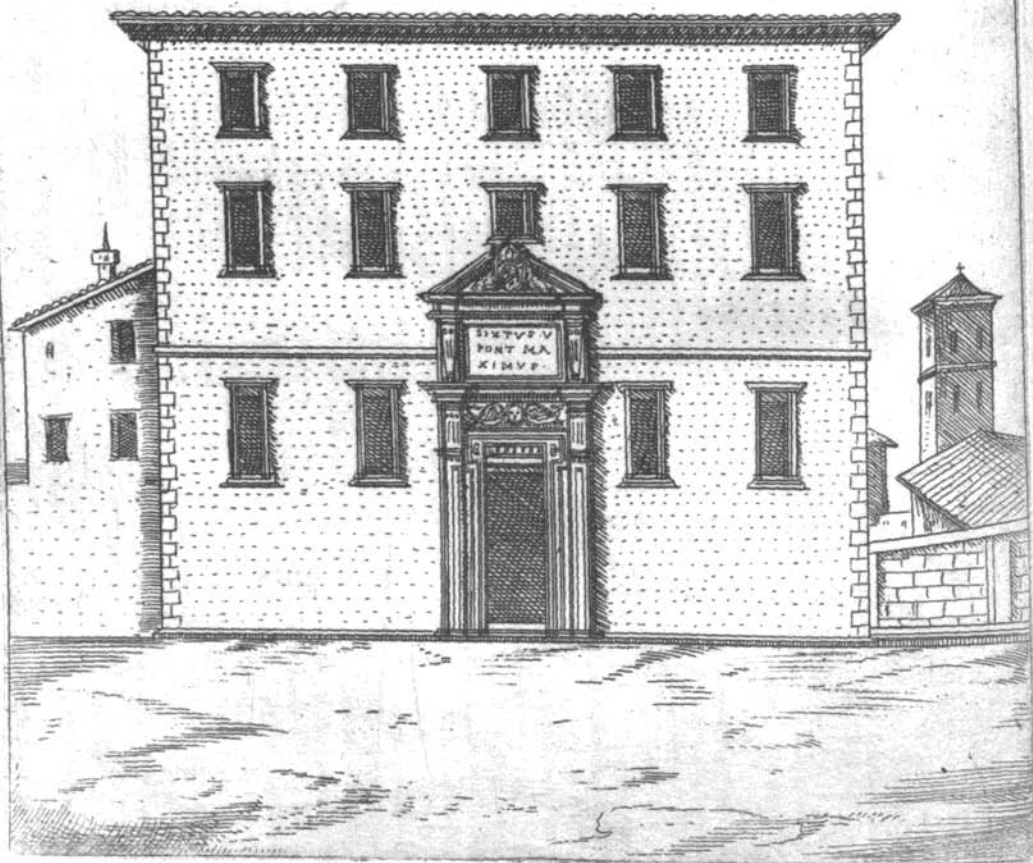
Æternum, & felix iam super astra sedens

Pastorem SIXTVM, quique illi creditus est grex,

Quod facis, & precibus, præsidioque foue,

SIXTVS V. PONT. MAX. PICENVS
PAUPERIBVS PIE ALENDIS
NE PANE VERBOQ. CAREANT
MVLTO SVO COEMPTAS AERE.
HAS AEDES EXTRVXIT
APTAVIT AMPLIAVIT
PERPETVO CENSV DOTAVIT
ANNO DNI M. D. LXXXVII. PONT. II.

39

IN DOMVM MENDICANTVM VSVI
Sixti. V. Pontif. Max. pietate, ac
liberalitate constructam

Pauperies deiecta solo, miserabile visu,
Dum iacet, & questu compita cuncta replet;
Hospitioque, ciboque carens, ac vestibus, alto
Cum gemitu stipes, auxiliumque petit.
Improbis & templis clamor pia vota frequenter
Impedit orantum, quem ciet atra fames.
Nec possunt sævas locupletum flectere mentes
Quas mittit lacrymans indiga turba preces.
Paupertatis amans, & paupertatis alumnus
Festinat miseris sed dare Sixtus opem.
Namque illi teneris insunt præcordia fibris
Angitur esurie, pauperieque gregis.
Ergo amplas hilaris flauis prope Tybridis vndam
Quæ capiant inopes, instruit ille domos.
Tum rigido refouet torpentia frigore membra
Vestibus, hospitio, flammigerisque focus.

Viscera

Viscera deinde cibo reficit, potumque ministrat

Sedulus, arque agris pharmaca corporibus.

Nec minus inde animis diuini pabula verbi

Exhibet, & scatebris irrigat ora sacris.

Ac veluti Solymis, cœtu crescente piorum,

Nomina qui Christo prima dedere Deo?

Dum sanctus cœlo delapsus Spiritus alto

Edocuit sacri pectora fida chori.

Vna fides cunctis, & cor credentibus vnum

Extitit, & cunctis tunc anima vna fuit.

Cuncta ministrabant cunctis, communia cunctis

Perque domos cunctas cuncta fuere diu.

Tunc viduata viro mulier, puerique parente

Orbati, & tristes, inualideque senes,

Et quos dira fames, & quos sitis aspera pressit

Optatam haud segnes experiuntur opem.

Et tanto in populo, loca quem diuersa tenebant,

Pauperie nullus, qui premeretur, erat.

Haud secus hæc Romæ fieri sperate Quirites

Nam molli SIXTVS viscera corde gerit.

Hac

Haecenus, vt duros arceret finibus hostes,
Vt frugum populis copia larga foret.
Congessit prudens argenti pondus, & auri;
Ne incautos ciues gens inimica premat.
Sed Scythia nunc acer, Tyrius, sæuusque Britannus,
Et Germanus atrox, Barbaricusque furor.
Exitium vnanimis Vrbi qui sæpe minati,
Et stragem populis, militibusque necem.
Fortia dum metuunt atque imperterrita SIXTI
Pectora, vix audent limine ferre pedem.
Aurea sub SIXTO nam pax, & copia fines
Cum teneat nostros, iam tremit hostis atrox.
Et trepidus patrijs vix fidens finibus arma
Condit, quæque tenet, non bene tuta tenet.
Aruaque iam lætis exundant pingua culmis,
Horrea triticea messe referta tument.
Quod superest, prijs decorabit honoribus Urbem,
Et dignis statuet præmia digna viris:
Iam viduata viro mulier, puerique parente
Orbati, & tristes, inualidique senes.

Virgineique chori muris quos contiuet arctis

Vnius intactæ virginitatis amor.

Et quos dira fames, & quos sitis aspera præsit,

Optatam haud segnes experiuntur opem.

Nec gente in magna, multas quæ sparsa per vrbeis,

Pauperiem quisquam, qui patiatur, erit.

Ergo alacres omnes nunc te, pater optime Sixte,

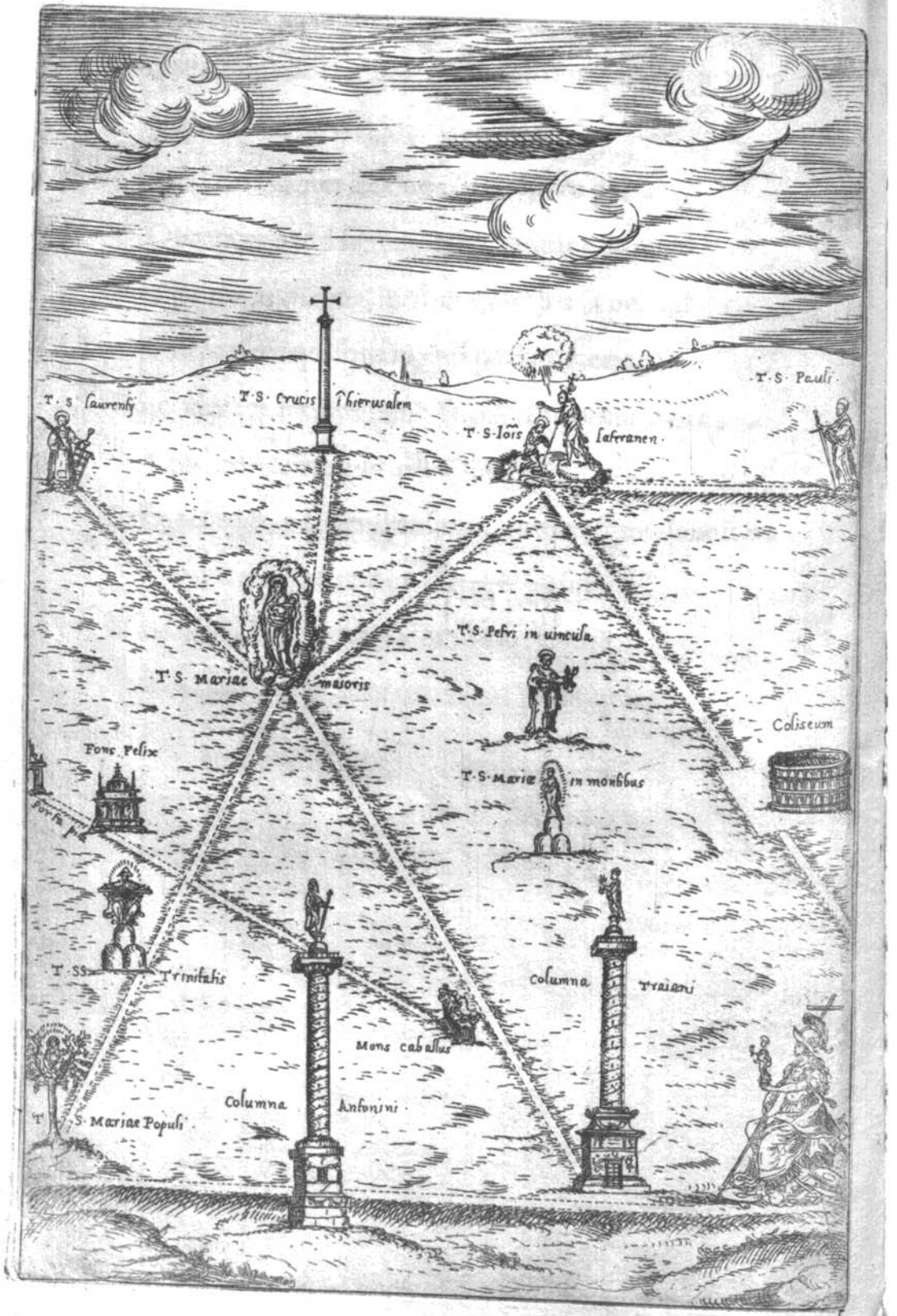
Laudibus extollunt, plausibus excipiunt.

Pastoremque, patremque suum, iuuenesque, senesque

Conclamant, nec non diues inopsque simul.

Viue diu felix, patriæ pater optime, viue,

Perquem pulsa fames, tutaque parta quies.

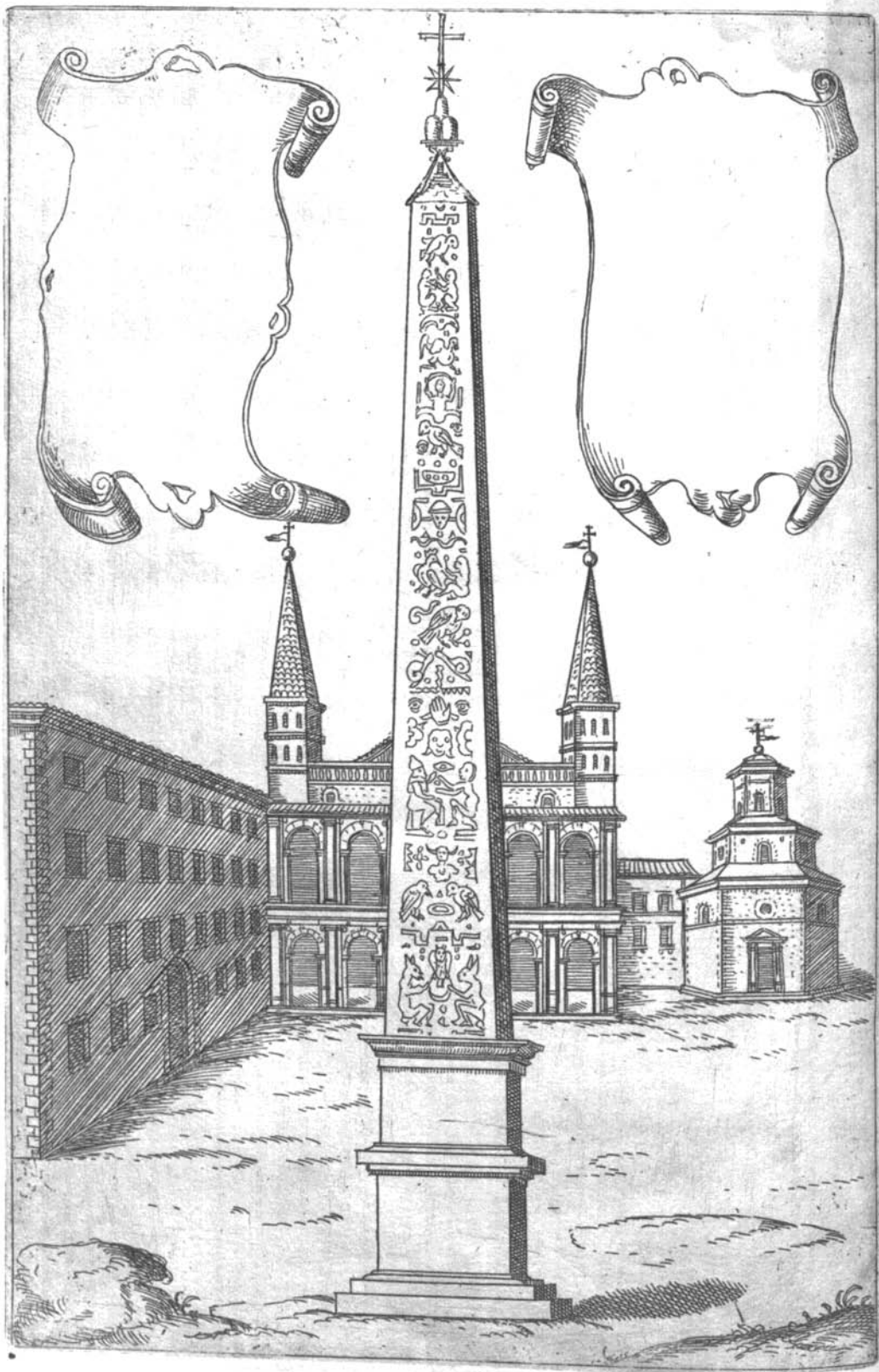
45

IN OBELISCVM LATERANENSEM,
nouamque domum, & Scalam Christi san-
guine conspersam, iussu Sixti V.
P. M. instauratam.

Qui Laterana frequens inuisis templa viator,
Et teris hæc flexo limina sancta genu.
Mirarisque obeli ferientia culmina cœlum,
Confractum audieras quem iacuisse prius.
Quique Parætonijs Tymbræi numen in oris
Prætulit, hunc Romæ signa referre Crucis.
Excelsasque domos nitido consurgere saxo,
Atque Peristyllo, porticibusque nouis.
Insuper, & roseo conspersos sanguine Christi,
Sedula conscendit, quos pia turba, gradus.
Augustam in speciem mutatos ducere ad aliam
Aram Laurentis commodiore via.
Conspicis, attentisque oculis nunc omnia lustras,
Siue stupes spatio tanta peracta breui.
Ne stupeas, magnus Regum nam præuenit omnes
Spes, animos, Sixtus, atque opera, atque manus.

Ne

Ne stupeas, maiora magistrū concipiente,
Singula quidque velint innuere ista vide.
Ut feriunt obelisci celsa cacumina Olympum,
Utque ferunt summo vertice signa Crucis.
Sic fatagit Sixtus cunctis præfulgeat ut Crux,
Aurea nam summi Crux via sola poli est.
Ut surgunt alacri reparata palatia cursu;
Ut surgunt arcus, sanguinei que gradus.
Sic, quæ Tartarei fuerant labefacta Tyranni
Invidia, atque odio, iam renouata vigent.
Destructus morum cultus, destructaque forma
Virtutis, pacis, iustitiæque nitor.
Iam reduces adsunt, iam Sixto vindice, nostris
Insidunt animis, pectoraque ima tenent.
Ingentes ergo tanto pro munere grates
Si potis es soluas, sin minus ore refer.

DE VIIS AMPLISSIMIS QVA⁵¹S
Sixtus V.P.M. ab Exquilino Monte in
Syderis formam, ad loca diuersa
aperuit & strauit.

Syderis impositum Monti iubar emicat Vrbi;

Lucidior fulget sydere virgo parens.

Quæ solem genuit, gremioque, atque vberè fouit,

Exesique antri condidit hospitio.

Montis in Exquilij spelunca hæc vertice, sed nunc,

Vt centrum refidet, dirigit atque vias.

Hacque illacpue illas aperit, qua visere magna

Templa Dei summi foemina, virque potest.

Syderis in speciem, illinc qua Laurentius æde

Conditur, inde Crucis maxima templa videt.

Hinc Lateranensis renouata Palatia phani

Inde Quirinalem conspicit, hinc Cochlidem.

A te principium, Virgo, tibi desinit omnis

Spes hominum, quibus es terminus, atque via.

Virgo decus cæli, fortunatissima Virgo,

Virgo Dei summi, filia, sponsa, parens.

G

Virgo

Virgo curarum Sixti prædulce leuamen;

Quæque illum refoues, dirigis, atque doces.

Te duce, mortales radiantia sydera cæli

Et solem Christum cernere posse putant.

Te monstrante viam, præclarus cum grege Pastor

Astrigeri scandet lumina clara poli.

Stella parens Solis, radijsque, atque igne corusca,

Stella parens hominum, terminus, atque via.

35

IN TRIREMEM ADVERSVM
Piratas à Sixto V. P. M. paratam.

Non satis est Sixto terris pepulisse latrones

Piratas toto iam fugat ecce mari.

Pergere iam poterit, si vult, mercator ad Indos,

Nam pelago, & terris omnia tuta videt.

Miratur lætus genitor noua pondera Tybris

Insuetam portans per vada flauaratem.

Miratur placidam, & gaudens vehit vnda carinam.

Tyrrhenum seruet quæ Adriacumque fretum:

Quid faciet Maurus? miles, classisque paratur:

Africa quid faciet, Bosphoricusque sinus?

Desinet ad nostras appellere perfidus oras

Nil sibi iam prædæ, quod capiatur, erit.

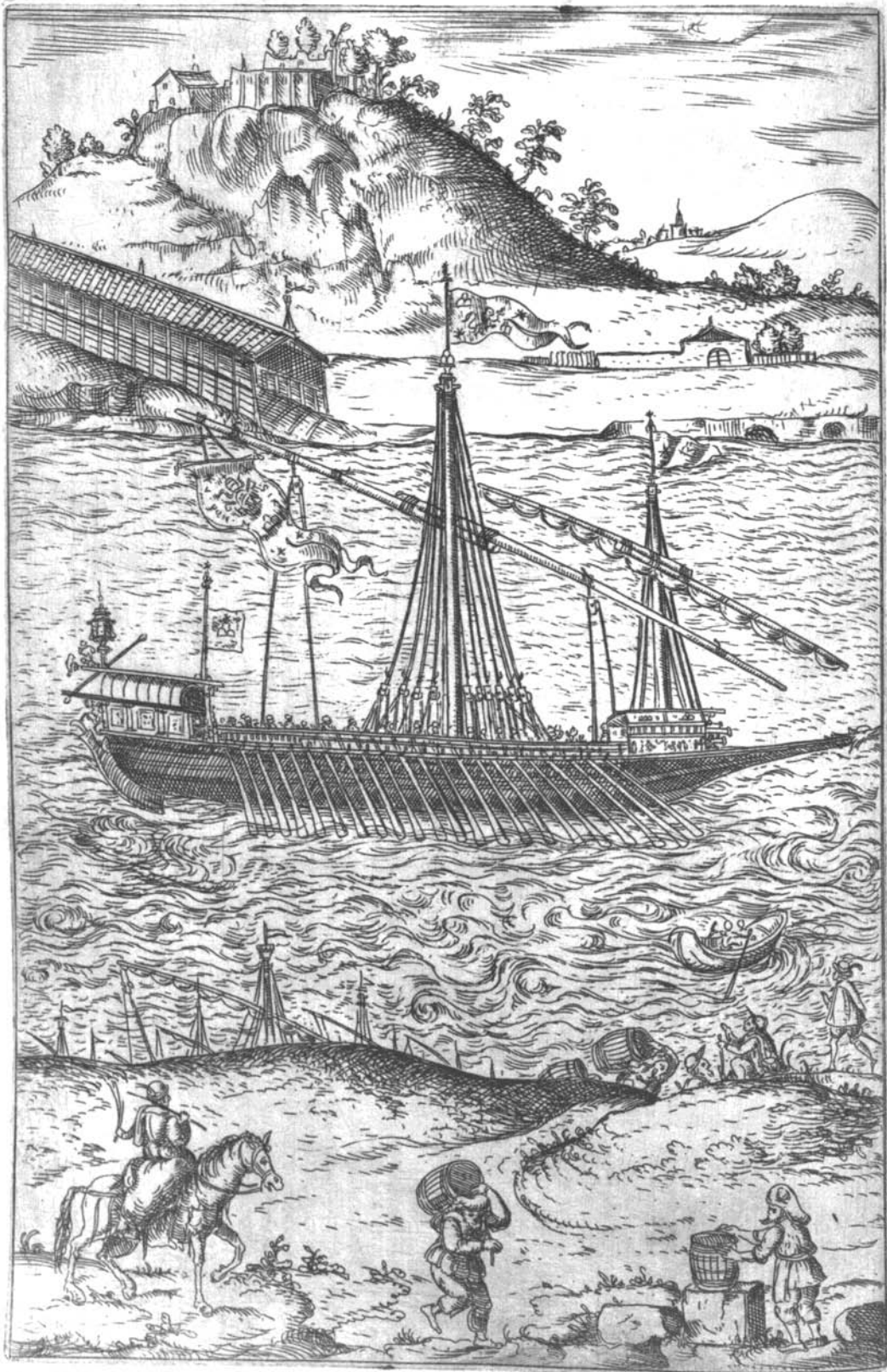
Bellatrix ponto Dux creditur alta Triremis,

VENTURA in Latium quæ ferat inde BONA.

Mittitur auspicijs Sixti cum milite classis,

Prædator læuus, præda erit ipse modo.

Pone metum, Tyrrhene pater, tuâ littora SIXTVS
 Tuta facit, iam tu perfide Turca fuge.
 Iam satis atque super, nostro de littore captas
 Heu, prædas tecum, sæue Tyranne trahis.
 Nostra tuos classis fines penetrabit ad imos
 Hellepontiacæ iam timet ora plagæ.
 Infelix redde Imperium, da non tua regna
 Subijce iamque humili sceptrâ superba Cruci
 Da Solymos, vel tu sacrum venerare Sepulchrum;
 Christigenis pateant iam loca sancta pijs.
 Dux belli flauo Tyberini gurgite puppis
 Soluitur, hanc sancti numinis aura mouet.
 Soluitur atque sali gaudens per cærula fertur
 Vt libycos subigat, Niliacosque sinus.
 Soluitur auspicijs IESV, te Principe, IESV,
 Confidit SIXTVS prospera cuncta fore.

IN COLUMNAM COCHLIDEM⁵⁹
Antoninamænea B. Pauli effigie
infignitam.

D I S T I C O N.

Immeritum Pauli fundis tu Roma cruorem;
Imperium extinctus possidet ille tuum.

IN EANDEM CARMEN.

Marcomanos Marcus deuicerat Antoninus
Immanes Rhetos, armigerosque Quados.
Utque æterna foret præclari hæc gloria facti,
Edocet historiam magna columna Cochlis.
Qua captas vrbes, ductosque ex hoste triumphos
Cælauit niueo in marmore docta manus.
Corde pium, fortemque armis, atque ore disertum
Te dixere olim plebsque, patresque tui,
Sed pietate simul, doctrina maior, & armis
Est Paulus, calcat qui tua regna pede.
Ille humilis, pauper, vinctus, rerum omnium egenus,
Truncatusque caput, fit tibi, Roma caput.

Mirandum, à victo victor deuincitur orbis

Cæsar, & ad victi sternitur ille pedes.

Marcomanum victor deuincitur Antoninus,

Et cedunt Paulo Rhetus, & ipse Quadus.

Christe Deus tua sunt hæc summæ insignia laudis

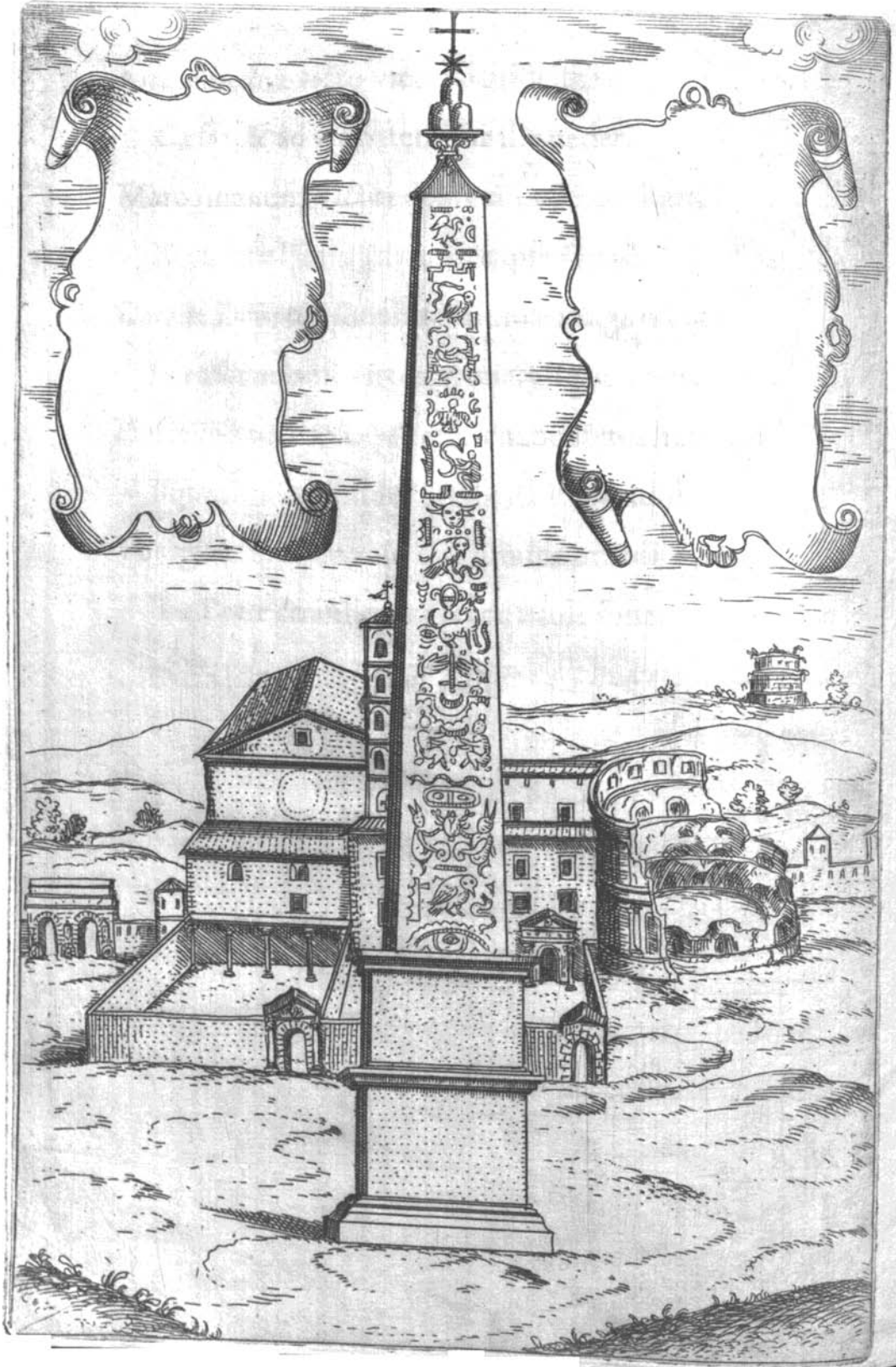
Hæc Crucis est virtus, gloria, visque sacræ.

Hocce Petro, Pauloque refert nunc Sixtus honores

Isque illis Cochlides subdit, & Imperium.

Vos igitur Sixtum vasti duo lumina mundi

Tu Petre consilio, tu prece Paule foue.

63

IN OBELISCVM AD AGRVM
Sessorianum ante aedem S. Crucis in Hieru-
salem pro pediem erigendum.

C A R M E N.

Salve magna domus, salve ò pinguisima tellus,
Salve, quæ gremio fers bona tanta tuo.
Tu Crucis inuictæ ligno, signoque coruscas,
Tu Solymos præfers nomine, reque sacros.
Tu clauos retines, Christi qui dulcia membra
Confixere truces, cum manibusque pedes.
Te deuota petit populi pia turba frequenter
Te petit, & Pastor, pupureique Patres.
Nunc obelo Sixtus Phœbo quem barbara quondam
Sacrarat demens, stultaque relligio.
Exornat portasque tuas, aramque, viamque;
Signaque pro foribus, stant Crucis, ante Crucis
CruX dulcis veneranda polo, mundoque salubris,
CruX Christi roseo tota cruore madens.
Lucida CruX caræ portans primordia lucis

Densæ quam tenebræ,noxque profunda fugit.

Aurea Crux fuluo longe pretiosior auro

Aurea Crux aurum,diuitiasque ferens.

Gemmea Crux nitidis præcingens cornua gemmis,

Candidus hoc Adamas,illud Iaspis habet.

Roscida Crux ramos vnda madefacta perenni

Perfundens guttis arida corda tuis.

Florida Crux blandis frontem redimita corollis

Quas texunt violæ,lilia cana,rosæ.

Lucida,& aurea,gemmea,roscida, florida Crux ò

Luce,auro,gemmis,roreque,flore iuua.

Luce viam monstra,dites auro effice,gemmis

Orna,rore riga,floreque ferta dato.

Tu refoue Sixtum Crux ò spes maxima Sixti

Sedulus exaltat qui tua signa,precor.

Te sibi præsidium Sixtus,columenque,decusque

Te sibi solamen deligit atque ducem.

Excelsas vult ille tibi parere columnas

Ille tibi atque obelos dedicat,& cochlides.

Ille tibi nigros Indos Thracemque Tyrannum

A SIXTO V. P. M.

63

Ille tibi Afrorum subdere regna parat.

Te fronti insculptam, fixam te pectore gestat,

Tu Sixtum serua, tu populum atque Patres.

Laus Deo Optimo Maximo.

59

EIVSDEM ARGVMENTI IN SIGNIVM
ALIQVOT VIRORVM

C A R M I N A.

ILLVSTRISS. D. THOMAE AVALI
MARCHIONIS PISCARIE FILII.

Facta alijingentis posuerunt singula SIXTI,
Vno Bordinus Carmine cuncta canit.

R. D. SYLVII ANTONIANI
AD IOANNEM FRANCISCVM
BORDINVM.

Regificas ædes, Obeliscos, Tempia, Columnas,

Et quas aërio fornice duxit aquas

Magnanimus Sixtus, Libro dum claudis in vno,

Et dulci varium carmine texit opus.

Bordine, exigua vastos quis claudere in vrna

Oceani fluctus te quoque posse neget?

60 IOSEPHI CASTALIONIS
SIXTE Paterni magni custos, atque arbiter orbis

Quæ poterit vox tanta tuas percurrere laudes?
Nam tuus immanes grassantum sustulit ausus
Nutus, & Italiæ felicia sæcla reduxit.
Per te Romanæ maiestas reddita sedi
Suspicitur toto iam formidabilis orbe.
Religio nunc culta suos agnoscit honores.
Per te dira fames eiecta, reductaque per te
Copia, parta quies, iniectaue frena furori.
Culpa luit pœnas, virtuti præmia habentur.
Casta pudicitiam seruant te vindice tecta.
Vrbem restituens vndis felicibus auges.
Atque nouis decoras templis, & molibus ornas.
Litora quinetiam Hesperia, pelagusque tueri
Classe paras valida, raptasque reposcere prædas.
Argumenta nouo ferit hæc, & plura libello
Bordinus paucis ausus concludere chartis,
Quæ tu cumque tribus patraisti prouidus annis,
Carmine Bordinus qui se super æthera tollit,
Mortales inter quantum pietate coruscet.

Optima sunt tua facta bonis, & maxima magnis,

Optime magnanimis, maxime Sixte bonis.

Et si vox calamusue tuas vult promere laudes

Deficit ad laudes vox, calamusque tuas.

Iure igitur tota penitus quod mente fatemur

In terris summo proximus ipse Deo es.

62 SIGISMUNDI FLORIANI
SIXTI V. PONTIFICATVS
M A X I M V S.

Aurea, quæ mundo fuerant accepta recenti,
Sponte sua fruges quando ferebat humus;
Secula nunc redeunt, terrasque Astræa reuisit
Ius æquumque ferens, & sine labe fidem:
Ex alto FELIX summus cum monte sacerdos,
SIXTVS mutato nomine QVINTVS adest,
Qui sanctos ritus, qui leges iuraque sistit,
Et quidquid primi constituere Patres.
Iam sine sollicito loculos de nocte viator
Deque die plenos fertque refertque metu.
Est, qui non fuerat, nunc hospes ab hospite tutus,
Nunc credit, & priscae religionis honos.
Hesperiam qua parte secat pater Apenninus,
Quà Padus, & flauis Tybridis vnda rigat,
Ionio, & qua parte sonat vagus Adria fluctu,
Et quà Tyrreno cingitur ora mari.
Extremum Siculis, & quà latus æstuat vndis,
Quaque caput pinu Rhætia prima tegit:

A SIXTO V. P. M.

63

In sancta certam ponit pietate salutem

Tota vacans falsis vatibus hæc regio;

Omneis & populos Christi sub legibus vnus

Hic vnum veluti pastor ouile regit;

Hæresis hic mentes peruertit nulla, nec vllum

Turbida seditio vulgus ad arma vocat.

Quæ labes Gallis, gelidisque illata Britannis,

Nec non Germanis, Sauromatisque fuit;

Hanc etiam SIXTVS conatur tollere, concors

Europæ vt toti pax sit, & vna fides.

Quod fore, venturi quibus est mens præscia, dicunt,

Hoc quàm, non alio tempore commodius.

A. S. F.

AVCTOR AD SIXTVM V.P.M.

Dum repeto tanti quæ conscribere poetæ.

Doctiloquo de te carmine, Sixti Pater.

Inuenio dictisque tuis, factisque minora,

Et linguam, & calamû, carminaque ipsa simul.

Quod potui feci, tu nunc doctissime Princeps,

Accipe vel fidei pignora certa meæ?

R O M A E.

Apud Franciscum Zanettum. M. D. LXXXVIII.

PERMISSV SVPERIORVM.